

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager

Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Jens Baggesen”

ved Kim Steen Ravn

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Digtets opbygning
- 3 Til minde om Baggesens digtning
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Jens Baggesen” er Grundtvigs mindedig over Jens Baggesen, som døde den 3. oktober 1826 i Hamborg. Den 10. oktober stod hans nekrolog i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*. Nekrologen er uden forfattersignatur. Digtet blev trykt i *Nyt Aftenblad* den 14. oktober.

På den ene side var Grundtvig kritisk overfor Baggesen. På den anden side havde han en klar forståelse af dennes format som digter. Det blev omdrejningspunktet i mindediget. At de var enige om det meste, når det kom til litteratur og digtning, og at de delte mange af de samme digteriske erfaringer, vidste Grundtvig bedre end Baggesen (se Henriksen 1971, s. 20 f. og Lundgreen-Nielsen 1980, s. 44 f.). Som mindedig er “Jens Baggesen” specielt. De fleste gjorde sig umage for at sige noget pænt om afdødes *person*, som dekorum fordrede. Grundtvig fastholdt imidlertid sit kritiske standpunkt (se bl.a Auken 1998, s. 138).

2 Digtets opbygning

“Jens Baggesen” er tæt vævet med allusioner til relationerne mellem Baggesen og

Grundtvig og til de litterære stridigheder, de begge deltog i. Digtet er flertydigt i sine udsagn om Baggesens forfatterskab, ligesom Grundtvig gengiver sit kritiske standpunkt gennem en flertydig fremstilling af, hvem som er ven og fjende, i de litterære stridigheder.

Digtet kan inddeles på mange måder. Her følges i store træk inddelingen efter *indholdet*, som findes i Flemming Lundgreen-Nielsens artikel “Rød og hvid i Billedsalen.” (1980, s. 44-60).

I strofe 1-3 begræder Grundtvig tabet af Baggesen. Det sker ved at anslå en vinterstemning (strofe 1, vers 4), hvis kulde understreges af, at Baggesen døde i “Fiende-Vold” (strofe 2, vers 1), dvs. i Tyskland. I strofe 3 tegner Grundtvig omridset af den modsætning mellem fjendskab og venskab, der fungerer som kritisk afsæt gennem resten af digtet.

I strofe 4-5 bestemmes indholdet af denne modsætning. Grundtvig er “Fiende til den Trold” (strofe 4, vers 1), hvor trolden er den tyske del af Baggesens forfatterskab. Det tyske sprog og dermed den tyske ånd “blændede dit Øie” (strofe 4, vers 2) og truede med at lede forfatterskabet på afveje, bort fra dansk sprog og ånd. I strofe 5 understreges det, at hans død fremkalder “Vemods-Taare” (vers 4). Grunden er det danske forfatterskab, som er nok til at sikre Baggesens eftermæle, trods manglende anerkendelse i levende live (vers 5-6).

Med strofe 6 begynder den egentlige nekrolog. I strofe 6-9 fremhæves Baggesens digteriske evner i modsætning til samtidens mangler herpå – dog ikke uden at Baggesens fejl og brister også påpeges. Samtidens digtning præges af dumhed (strofe 7, vers 3), tomhed (vers 1-2). Hvor det før var nattergalen, der sang, er det nu bogfinken der pipper (strofe 9, vers 4).

Strofe 11 peger tilbage på de tre første strofer. Mistrøstigheden over tidens åndløshed afløses af et håb for fremtiden. Hvad den solopgang for det danske sprog og den danske ånd, der proklameres i strofe 11, vers 3, tænkes at indebære, udfoldes i detaljer i strofe 12-16. Sorgen, som det tyske sprog og den tyske ånd gav anledning til i de første tre strofer, fejes bort af det danske sprog (strofe 12). Digtningen og sproget er stærkere end døden (strofe 12, vers 1 og 3-4).

Med afsæt i sit begreb om danskhed og åndelighed kan digtningen og den, der forstår den, overvinde døden: “Skjalden med kendskab til det højeste jordiske åndslivs polaritet (‘Livets Sorg og Glæde’) véd, at hans digte vil møde ligesindede hjerter, der gerne deler deres liv med denne ‘deres levelystne Ven’: ‘levende dog er hans Røst’” (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 54).

Strofe 20 genoptager nekrologen. I modsætning til den tyske ånd (vers 1-2) skal Baggesens digtning “Levende fra Graven stige” (vers 4). Den *tyske* digtning må bedømmes med “et germanisk Øie” (strofe 21, vers 1). Det er den *danske* digtning, som vil sikre Baggesens eftermæle (strofe 21, vers 3-4).

I digtets sidste tre strofer taler Grundtvig “med Staalpen haard” (strofe 23, vers 1). Han fastholder sin kritik. Derved adskiller digtet sig fra genren i almindelighed og fra

de fleste andre mindedigte til Baggesen i særdeleshed. Oehlenschlägers mindeord er et eksempel de sidstnævnte. Han “genkalder sig det døde menneske og hans populære skrifter. Grundtvig tyder ham som et ciffer i åndshistorien og finder i det af hans arbejder, der duer, varsel om en solopgang i Norden” (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 57).

3 Til minde om Baggesens digtning

“Jens Baggesen” er et digt til minde om Baggesens *digtning*, hvis betydning for dansk sprog og litteratur fremgår af digtets sidste strofe. Kristian Arntzen læser strofen som en hentydning til Grundtvigs oversættelse af Bjarkemål i *Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus*, hvor Hjaltes skjold brister under den sidste kamp ved Lejre (Arentzen 1878, bind 8, s. 109). Lundgreen-Nielsen læser strofen modsat:

Hos Saxo er det bristede skjold et troskabstegn, mens det i Grundtvigs Baggesen-digt netop er det, der ikke brister – Baggesens stedsegrønne danskhed – som løftes højt. Man kunne snarere se en modsætning i digtet mellem den brudte vandringsstav (str. 1) og den ubrudte del af Baggesens digtning (str. 25) (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 59, note 29).

Den læsning stemmer bedre overens med citatet fra *Hávamál*, som åbner digtet, og den kritik Grundtvig udfolder i digtet.

4 Anvendt litteratur

- Arentzen, Kristian (1878) *Baggesen og Oehlenschläger. Litteraturhistorisk Studie*, 1-8, bind 8: 1820-1826 og de nærmest følgende Aar. København.
- Auken, Sune (1998) *Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrik Thomsen*. København.
- Henriksen, Aage (1971) *Gotisk tid. Fire litterære afhandlinger*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) “Rød og hvid i Billedsalen.’ Grundtvigs døds- og mindedigte I” i *Grundtvig-Studier*, s. 23-60. København.